

ПЕРЕДУМОВИ ТА ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ МАЙДАНУ В УКРАЇНІ

Назаров М. С.,

аспірант ХНУ імені В. Н. Каразіна

Сьогодні Україна переживає найдраматичніший період своєї новітньої історії. Для того, щоб зрозуміти всю масштабність того, що відбувається, нам необхідно проаналізувати шлях, пройдений державою Україна з моменту проголошення нею незалежності.

Наприкінці 80-х років минулого століття радянські партійні функціонери вже розуміли логіку процесів, що відбуваються, тому серйозно замислилися щодо збереження своєї влади та ресурсів після розпаду Радянського Союзу. Володіючи монополією на владу, ресурси, специфічні знання, вони забезпечили собі безальтернативне входження в органи державної влади в незалежній Україні. Зрозуміло, що пересічні громадяни СРСР не володіли ані знаннями, ані достатніми ресурсами, щоб претендувати на державні посади чи володіння активами.

Далі мала місце жорстка та безкомпромісна боротьба за розподіл ресурсів, які дісталися Україні від СРСР. До цієї боротьби долучилися три основні групи: колишні партійні функціонери, “червоні директори” та кримінальні угруповання. Результатом цієї запеклої та безкомпромісної боротьби стає поява перших фінансово-промислових груп (ФПГ), які є інституційним закріпленням компромісу, досягнутого між ними. ФПГ об’єднують промислові, аграрні та фінансові установи задля консолідації активів в руках окремих людей. Володіючи ресурсами, власники ФПГ стають суб’єктами політичного процесу, нав’язують суспільству лояльних до себе кандидатів. Україна стає олігархічною республікою, найбільш дорогоцінні активи якої поділені більш менш рівномірно між кількома ФПГ, які задають тон політичним процесам в державі.

На думку українського політолога Вадима Карасьова, має місце негласний корупційний договір у трикутнику держава-олігархи-народ. З огляду на соціальні гарантії, які люди мали в СРСР, у рамках цього договору держава Україна забезпечує доволі широкі соціальні гарантії своїм громадянам (щоб компенсувати мізерні заробітні плати), натомість громадяни не претендують на великі активи та державну владу [2]. У цій схемі Президент виступає в ролі арбітра, який слідкує за збереженням балансу сил між ФПГ, які володіють більшістю активів.

Така схема працювала в Україні до приходу до влади донецької команди на чолі з Віктором Януковичем у 2010 році. На той час влада була дезінтегрована, фактично була відсутня єдина вертикаль влади, тому нова політична еліта пішла на концентрацію та монополізацію влади. Рішенням Конституційного Суду України було повернено у дію конституцію 1996 року, яка передбачала функціонування України як президентсько-парламентської республіки. Узявши до уваги фатальну помилку президента Ющенка (відсутність надійної фінансової та політичної підтримки), Янукович створив свою фінансово-промислову групу під назвою “Сім’я”, до якої увійшли члени його родини та найбільш віддані представники донецького істеблішменту.

Будь-яка держава тримається на балансі [1]. Рівновага у відносинах між державою та її громадянами, між владою та опозицією, між надходженнями до бюджету та його видатками тощо. Одна з головних причин подій під загальною назвою “Майдан” є саме втрата рівноваги в державі. Концентрація ресурсів та влади в руках одного клану призвела до розбалансування суспільних відносин та налаштувало значну частину громадян проти влади.

Маючи такі фундаментальні передумови до загострення конфлікту по лінії влада-народ, точкою неповернення стало рішення українського Уряду про відмову від підписання Угоди про асоціацію з Європейським Союзом у листопаді 2013 року. Ця подія вивела на центральну площу України значну кількість громадян (здебільшого молодь та представників середнього класу), які остаточно усвідомили відсутність довірливих відносин між владою та народом. Наступні події лише поглиблювали прірву недовіри та неприйняття між прибічниками Майдану та владою. Врешті-решт, розбалансування суспільних відносин та серія помилок влади стала для неї фатальною.

Список використаних джерел

1. Дацюк С. Ступор правящего класса или ликбез для олигархов и правителей [Електронний ресурс] / С. Дацюк – Режим доступу: <http://blogs.pravda.com.ua/authors/datsuk/52e6204c5ce52/>
2. Романенко Ю. Вторая украинская республика: от рассвета до заката [Електронний ресурс] / Ю. Романенко – Режим доступу: <http://hvylya.org/interview/politics2/vtoraya-ukrainskaya-respublika-ot-rassveta-do-zakata.html>

Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства : матеріали Всеукраїнської наукової конференції викладачів, аспірантів, співробітників та студентів, м. Суми, 21-22 квітня 2014 р. / Відп. за вип. О.М. Сушкова. — Суми : СумДУ, 2014. — С. 324-326.